

Сергій Попов

завідувач кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор
ORCID ID:0000-0002-0729-9581

Igor Prisyazhniuk

аспірант кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ТЕХНОГЕННО-ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА І НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ: МЕХАНІЗМИ КООРДИНАЦІЇ ТА ВЗАЄМОДІЇ

Постановка проблеми. Сучасний світ насичений, як позитивами, так і негативами. Зокрема, такими є порушення техногенно-екологічної безпеки (далі – ТЕБ), надзвичайні ситуації (далі – НС). Їх реалії в Україні демонструє офіційна аналітика за 2019 р., коли було зареєстровано 146 НС. Національний класифікатор нинішній коронавірус відносить до НС природного характеру. Її особливістю є: короткий термін розвитку вірусної хвороби у людини, її бурхливе поширення у світі; відсутність методів лікування; слабкість національних систем публічної влади і охорони здоров'я у протидії цій НС. Тому, зростає актуальність механізмів координації і взаємодії суб'єктів протидії НС, захисту населення, економіки, національних надбань, ін.

Мета статті полягає у виробленні концептуальних теоретико-прикладних засад механізмів публічного управління координацією і взаємодією суб'єктів протидії НС у складі механізму управління в державі. Мета досягається за використанням описової моделі, яка заснована на типових формах об'єктивної теорії і методології механізмів публічного управління (далі – ПУ) координацією і взаємодією суб'єктів протидії НС.

Стислий виклад дослідження. Первісне уявлення про ці механізми надають поняття «координація» і «взаємодія», які у науковому дискурсі розуміються неоднозначно. Їх отождествлюють, або вважають взаємодію більш широкою, ніж координація, або ж розводять ці поняття. Останній підхід розглядається у цій статті. Координація розглядається, як відповідне рішення. Його виробляє суб'єкт координації і встановлює відносини для об'єктів координації (суб'єктів взаємодії). Останні вважаються спеціалізованими, рівнозначними і незалежними. Діють спільно, кожний із них взаємодії вносить свою частку дії у досягнення спільної мети.

Опираючись на офіційні документи, побудовано дерево механізмів координації, яким є ієрархія державної, регіональних і місцевих комісій з ТЕБ та НС в Україні. Ці комісії є постійно діючими органами-координаторами. Взаємодія стосується спільної діяльності суб'єктів протидії НС у межах відносин, визначених рішеннями комісій: «зверху до низу». Організаційний склад комісій вказує, що державна політика з ТЕБ та НС здійснюється за використанням механізму управління в державі. Розроблено і концептуально охарактеризовано його модель. Вона поєднує державний і недержавний механізм управління, механізм координації і взаємодії суб'єктів державного і недержавного секторів з ТЕБ та НС. Сформульовано поняття «механізми координації і взаємодії суб'єктів державного і недержавного секторів з ТЕБ та НС». Охарактеризовано загальні принципи побудови цього механізму. Запропоновано рівняння для розрахунку його інтегральної ефективності залежно від продуктивності праці суб'єктів координації і взаємодії, ефективності її організації, відносин і їх правового забезпечення.

Висновки. Розроблено концептуальні засади механізмів координації і взаємодії суб'єктів протидії НС, якими є типові форми об'єктивної теорії і методології механізмів ПУ. Проаналізовано поняття «координація» і «взаємодія» і розведено їх розуміння. Синтезовано дерево механізмів координації, як ієрархію державної, регіональних і місцевих комісій. Доведено, що державна політика з ТЕБ та НС реалізується механізмом управління в державі. Побудовано і охарактеризовано його модель, сформульовано поняття «механізми координації і взаємодії суб'єктів державного і недержавного секторів щодо з ТЕБ та НС», а також охарактеризовано загальні принципи його побудови і запропоновано рівняння для розрахунку його ефективності.

Ключові слова: координація, взаємодія, публічне управління, техногенно-екологічна безпека, надзвичайна ситуація, органи публічної влади, цивільний захист, механізми, державний і недержавний сектори, державна політика.

Serhii Popov

Head of Humanitarian and Socio-Political Studies Chair
of the ORIPA NAPA under the President of Ukraine, Doctor of Public Administration, Professor
ORCID ID:0000-0002-0729-9581

Ihor Prisyazhniuk

PhD student of Humanitarian and Socio-Political Studies Chair of
the ORIPA NAPA under the President of Ukraine

TECHNOGENIC-ENVIRONMENTAL SAFETY AND EMERGENCY SITUATIONS: MECHANISMS OF COORDINATION AND INTERACTION

Problem setting. The modern world is saturated with both urges and negatives. In particular, they are violations of technogenic and ecological safety (hereinafter – TES), emergencies (hereinafter - E). The official statistical data for 2009

© Попов С. А., Присяжнюк І. М., 2020.

demonstrates the mentioned fact in Ukraine, when 146 Es were registered. The national classification refers the coronavirus to the E of natural essence. Its peculiarity is: short term development of viral disease in human beings, its rapid spread in the world; lack of treatment; weakness of national public systems of public management and health care in countering this E. Therefore, the relevance of mechanisms of coordination and interaction of subjects to counteract the E, protection of the population, economy, national property, etc., are increasing.

The purpose of the article is to elaborate conceptual theoretical and applied foundations of mechanisms of public management in coordination and interaction of subjects for counteraction of E in the composition of the mechanism of public administration. subjects of counteraction to the emergency.

Summary of the study. The initial notion of the mechanisms is provided by the concepts of "coordination" and "interaction", which are ambiguously understood in scientific discourse. They are identified, or consider interaction more broadly than coordination, or dilute these concepts. The latter approach is discussed in this article. Coordination is seen as an appropriate solution. It is produced by the coordinating entity and establishes relationships for the coordination entities (interaction entities). The latter are considered specialized, equivalent and independent. Acting together, each of these interactions contributes their share of action to achieve a common goal.

Based on the official documents, a tree of coordination mechanisms has been built. It is a hierarchy of national, regional and local commissions for the TES of Es in Ukraine. These commissions are permanent coordinating bodies. The interaction concerns the joint activities of the subjects of the E counteraction within the relations defined by the decisions of the commissions: from top to bottom. The organizational composition of the commissions indicates that the public policy on the TES and E is implemented using the governmental mechanism in the state. His model was developed and conceptually described. It combines governmental and non-governmental mechanisms of governance, mechanisms of coordination and interaction between governmental and non-governmental actors with TES and E. The concept of «mechanisms of coordination and interaction of governmental and non-governmental entities with TES and E» is formulated. The general principles of development of this mechanism are described. An equation is proposed to calculate its integral efficiency depending on the productivity of the subjects of coordination and interaction, the effectiveness of its organization, relations and their legal support.

Conclusions. Conceptual bases of the mechanisms of coordination and interaction of subjects of counteraction of the E have been elaborated. They are typical forms of objectification of the theory and methodology of public administration mechanisms. The concepts of "coordination" and "interaction" are analyzed and their understanding is developed. A tree of coordination mechanisms has been synthesized as a hierarchy of national, regional and local commissions. It has been proved that the state policy on TES and E is implemented by the governmental mechanism in the state. Its model is constructed and characterized, the concept of "mechanisms of coordination and interaction of governmental and non-governmental entities in relation to TES and E" is formulated, as well as general principles of its construction and equation for calculating its efficiency are proposed

Key words: coordination, interaction, public governance, technogenic and ecological safety, emergency, public authorities, civil protection, mechanisms, public and non-state sectors, public policy.

Постановка проблеми

Сучасний світ насичений прогресивними змінами і, водночас, негативними викликами: суттєве порушення техногенно-екологічної безпеки (далі – ТЕБ), виникнення надзвичайних ситуацій (далі – НС). Їх різноманіття упорядковує відповідний Національний класифікатор [1]. Про їх реальність, зокрема свідчать офіційно зареєстровані у 2019 році в Україні 146 НС [2]: 60 техногенного, 81 природного і 5 соціального характерів; 2 державного, 7 регіонального, 63 місцевого і 74 об'єктового рівнів; загинуло 199 осіб (з них 23 діти), постраждало 1492 особи (з них 624 діти). Цей класифікатор поповнив новочасний коронавірус, який належить до НС природного характеру та: порушує нормальні умови життя і діяльність людей в Україні загалом; зумовив інфекційне захворювання населення; відноситься до державного рівня, до класу – медико-біологічні НС і підкласу – пандемія. Вона всебічно дестабілізувала традиційне функціонування і розвиток світового суспільства, породила соціально-економічну напруженість, загрозу національній безпеці всіх країн. Особливість цього вірусу полягає у бурхливому його поширенні, короткому терміні розвитку хвороби у населення, відсутністю визнаних методів її лікування. Національні системи публічного управління (далі – ПУ) і охорони здоров'я, ВООЗ не забезпечили належну протидію цій НС.

Глобальні негативні наслідки НС, прогнозні прорахунки, недостовірне інформування, бездіяльність, інше формують у суспільстві недовіру до політичних і владних діячів, ПУ, спеціалізованих структур, наукових і медичних установ тощо. Належна протидія НС можлива за наявності ефективних механізмів координації і взаємодії суб'єктів протидії НС, захисту населення, економіки, національних надбань, ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

інішня проблематика ТЕБ та НС є широкою, охоплює актуальні напрями вітчизняного і зарубіжного наукового дискурсу. Зокрема, підґрунтя ПУ відносинами сформували В. Авер'янов, Г. Атаманчук, В. Бакуменко, Б. Гурне, В. Дзюндзюк, В. Князев, Н. Нижник, О. Оболенський, Я. Радиш, Г. Райт, Ю. Сурмін та інші.

Державне управління (регулювання) національною, природно-техногенною, радіаційною і пожежною безпекою, медичним і цивільним захистом, НС в Україні, зокрема на територіальному рівні, дослідили Л. Жукова [3], Г. Іщенко [4], Н. Клименко [5], В. Костенко [6], Г. Ситник [7], А. Семенченко [8], А. Терентєва [9], О. Труш [10], І. Шпильовий [11].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Успішна протидія НС заснована передусім на використанні адекватних механізмів управління в державі,

механізмів ПУ. Їх недосконалість обумовлюють відповідні проблеми, втрати і загрози, у тому числі і в умовах новочасної пандемії. Реалії протидії НС свідчать, що її успішність ґрунтується саме на цих механізмах, які нині є недостатньо дослідженими. Своєчасному виявленню і подоланню їх недосконалостей сприятиме розробка концептуальних теоретико-прикладних засад цих механізмів. У цьому аспекті приваблюють: напрацювання В. Михайлова [12] (щодо взаємодії органів ПУ в умовах НС), Л. Шостак [13] (щодо взаємодії державних суб'єктів ліквідації медико-санітарних наслідків НС), Л. Козлової [14] (щодо координації, субординації і реординації в системі ПУ), Т. Карлова [15] (щодо подолання конфліктів у взаємодії органів влади і громадськості); праці у споріднених сферах: О. Шевчука [16] (щодо взаємодії і координації органів влади із забезпечення державного контролю у сфері обігу наркотичних засобів і психотропних речовин), В. Чумака [17], (щодо координації і взаємодії суб'єктів охорони державного кордону), О. Громової [18] (щодо координаційної функції в процесі управління організацією).

Мета Мета статті полягає в розробці концептуальних теоретико-прикладних засад механізму управління НС в державі, механізмів ПУ координацією і взаємодією суб'єктів протидії цій ситуації протягом її життєвого циклу.

Виклад основного матеріалу Теоретико-прикладні засади про механізми ПУ координацією і взаємодією суб'єктів протидії НС (у складі механізмів управління в державі) можна сформулювати за результатами проведення відповідного оглядово-пошукового дослідження. Його інструментом є метод структурно-змістовного моделювання. Він передбачає побудову описової моделі, структура якої має бути заснована на типових формах об'єктивації теорії і методології механізмів ПУ у аспекті НС (Табл. 1).

Первісне уявлення про координацію і взаємодію надає понятійно-категоріальний апарат, який висвітлено у відповідних словниках (Табл. 2). Так, основною ознакою поняття «координація» є погодження, установлення взаємодії між певними суб'єктами. Термін «координатор» уточнює, що погодження, установлення взаємодії відбувається під впливом зовнішнього суб'єкта (координатора відносин суб'єктів взаємодії).

носини можуть бути прямими або опосередкованими, зовнішніми або внутрішніми. Інші словники уточнюють сутність поняття «взаємодія»: почергові прями і зворотні взаємовпливи між кількома об'єктами, результатом яких є синхронна взаємна зміна стану кожного з них.

У науковій літературі існує багатогранність підходів щодо трактування термінів «взаємодія» і «координація».

Проте, теперішньому науковому дискурсу притаманна розбіжність у розумінні термінів «взаємодія» і «координація». Цю розбіжність дослідили В. Чумак [17], С. Шепетько і О. Клименко [19] в адміністративно-правовому аспекті. Вони зазначають, що деякі дослідники ототожнюють ці поняття, посилаючись на спільну ознаку – погодження дій. Інші вважають, що поняття «взаємодія» є більш широким і включає ознаки поняття «координація»: охоплює всі форми зв'язків між суб'єктами будь-якої діяльності; їх спільна і узгоджена діяльність спрямована на виконання попередньо визначених цілей і завдань; обов'язково присутня взаємна підтримка у їх розв'язанні. Конкретні реалії потребують уточнення цих визначень, їх розведення з метою усунення їх перетину, зокрема в аспекті ТЕБ та НС.

Для протидії НС в Україні Кабінет Міністрів України (далі – КМУ) чітко визначив постійно діючі комісії з питань ТЕБ та НС, як органи-координатори (рис. 1): Державну комісію [28] (далі – ДК, заснована КМУ), Регіональні (далі – РК, сформовані регіональною виконавчою владою) і місцеві комісії [29] (далі – МК, утворені райдержадміністраціями, органами місцевого самоврядування). На ці комісії покладається координація діяльності органів ПУ, підприємств, установ і організацій з питань ТЕБ, захисту населення і територій від наслідків НС, запобігання їх виникненню і реагування на них. Ці комісії ієрархічно підпорядковані рішенням «зверху донизу»: ДК → РК → МК. Це означає, що в Україні створено дерево механізмів координації з питань ТЕБ та НС. Його вищий рівень координує своїми рішеннями діяльність об'єктів нижчих рівнів.

Тобто, по вертикалі (за рівнями управління) комісії (ДК, РК, МК) є взаємозв'язаними координаторами «зверху донизу». Рішення вищих рівнів є орієнтиром для нижчих і, навпаки, рішення останніх є цілеспрямованим способом реалізації перших. Таким шляхом координатори реалізують свій обсяг функцій: загалом

Таблиця 1

Структура описової моделі

Типові форми об'єктивації взаємодії в теорії і методології механізмів Д(П)У в аспекті НС	Понятійно-категоріальний апарат, закономірності, концепції, принципи, методи, моделі, системи, класифікації механізмів Д(П)У взаємодією; Організаційний, правовий, ресурсний, інші механізми Д(П)У взаємодією у вимірі їх ієрархії; Державна політика і механізми державного регулювання взаємодії; Цілі, завдання, функції держави, стратегії розвитку механізмів Д(П)У взаємодією; Механізми міждержавного співробітництва з питань Д(П)У взаємодією; Система, структура і статус центральних і місцевих органів влади, задіяних до механізму Д(П)У взаємодією; Інформаційні технології й інформаційне забезпечення Д(П)У взаємодією
--	--

Взаємодія ж загалом трактується, як взаємний зв'язок між предметами у дії, а також погоджена дія між ким-, чим-небудь. Взаємодія розглядається у межах попередньо визначених правил і норм відносин. Ці від-

Варіанти трактування поняття «взаємодія»

Джерела	Зміст поняття
Найповніший тлумачний словник української мови [20] Академічний тлумачний словник української мови [21] Словник української мови [22]	Координація – це: 1) погодження, зведення до відповідності, установлення взаємозв'язку, контакту в діяльності людей, між діями, поняттями тощо. 2) - узгодженість рухів, дій, ін.
Великий тлумачний словник сучасної української мови [23]	Координатор – це той, хто займається координацією; установа, відомство ін., що координує діяльність кого-, чого-небудь.
Найповніший тлумачний словник української мови [20]	Взаємодія – це взаємний зв'язок між предметами у дії, а також погоджена дія між ким-, чим-небудь
Великий тлумачний словник сучасної української мови [23, с. 125]	Взаємодія – це погоджена дія між ким-небудь;
Філософський словник [24]	Взаємодія – це вид безпосередніх або опосередкованих зовнішніх або внутрішніх відносин (зв'язків).
Філософський словник [25]	Взаємодія – це особливий тип відношення між об'єктами, при якому кожний з об'єктів діє (впливає) на інші об'єкти, приводячи до їх зміни, і водночас зазнає дії (впливу) з боку кожного з цих об'єктів, що, в свою чергу, зумовлює зміну його стану.
Вікіпедія [26]	Взаємодія – це сумісна дія кількох суб'єктів, при якій результат дії одного з них впливає на інші, що змінює їхню динамічну поведінку.
Термінологічний словник: публічне управління [27, с. 21, 22]	Взаємодія – це особливий тип відносин між об'єктами ПУ, при якому кожен із цих об'єктів впливає на інші об'єкти, спонукаючи їх до зміни, і водночас зазнає впливу з боку кожного із цих об'єктів, у результаті чого відбувається зміна його стану.

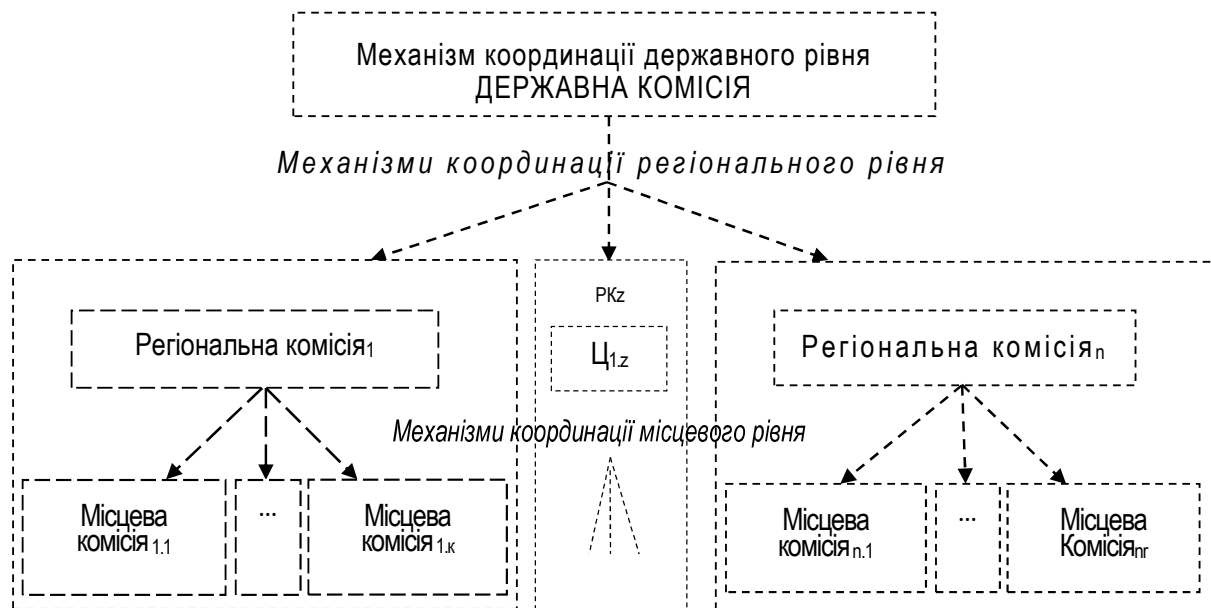

Рис. 1. Дерево механізму координації з питань ТЕБ та НС.

організують відносини організаційно незалежних, рівноправних об'єктів, що задіяні до запобігання і ліквідації НС. У свою чергу, ці суб'єкти взаємозв'язані по горизонталі субординаційними зв'язками, спільністю цілей і завдань, погоджені у просторі і часі дії. Саме на одному рівні відбувається взаємообумовлена співпраця об'єктів, їх зважена взаємодія. Кожен з них вносить свою частку у досягнення спільної мети за умови дотримання відносин, визначених вищими рішеннями.

Саме об'єкти одного рівня зі своїми ресурсами і можливостями діють в режимі взаємодії. Така зв'язаність по вертикалі і горизонталі сприяє утворенню синергетичного ефекту, забезпечує ефективність, результативність і ощадливість спільних дій.

Вивчення офіційних документів свідчить, що координація і взаємодія учасників протидії НС в Україні відбувається у просторі державного і недержавного секторів. На це вказує посадовий склад комісій, який є їх

організаційним механізмом і який включає у випадку:

- ДК – керівництво КМУ, центральних органів виконавчої влади (далі – ОВВ), силових структур (державних органів спеціального призначення), Національного банку (особливого центрального органу державного управління), Ради національної безпеки і оборони України (координаційного органу з питань національної безпеки і оборони при Президентові України);
- РК і МК – керівництво територіальних органів центральних і місцевих ОВВ, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, розташованих на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

У цьому випадку реалізація функцій і завдань зазначених комісій забезпечується механізмом управління в державі: механізмом реалізації державної політики (далі – МРДП) з питань ТЕБ та НС в Україні. Цей механізм включає державний і недержавний механізми управління, які сумісно поєднують суб'єкти державного і недержавного секторів (рис. 2).

Державний механізм поєднує ОВВ, державні органи (установи, організації, підприємства), сукупність універсальних механізмів державного управління процесом реалізації Державної політики з питань ТЕБ і НС, а також його ресурсне забезпечення. Ключова роль у складі державного механізму належить механізмам державного управління, оскільки вони є найактивні-

шими і визначальними у забезпеченні реалізації будь-якої державної політики. Зокрема, саме КМУ визначив склад Державних, Регіональних і Місцевих комісій, їх повноваження, координаційні функції і завдання, особливості взаємодії.

Недержавний механізм поєднує недержавні суб'єкти, задіяні до здійснення зазначеної вище політики, а також універсальні механізми управління процесом його реалізації.

Механізм моніторингу забезпечує систематичне відстеження якісних і кількісних показників, що характеризують процес реалізації цієї Державної політики. У межах цієї політики особлива роль у складі МРДП належить механізмам координації і взаємодії суб'єктів державного і недержавного секторів з питань забезпечення ТЕБ, захисту населення і територій від наслідків НС, запобігання виникненню НС і реагування на них.

Механізми координації і взаємодії суб'єктів державного і недержавного секторів щодо ТЕБ та НС – це постійно діючі різноманітні координаційні органи, що визначають правила і норми взаємодії органів влади, органів місцевого самоврядування, державних і неурядових підприємств (установ, організацій) у досягненні спільної мети з протидії НС.

Ці механізми є інтегрованою структурою, яка є відкритою соціальною системою (організацією). Її побудова утворена логікою специфічних відносин її елементів, заснованих на наступних принципах:

Рис. 2. Складові механізму реалізації Державної політики з ТЕБ та НС.

- науковості, законності і плановості координації і взаємодії учасників протидії НС; їх безперервності шляхом постійного уточнення функцій і завдань протягом життєвого циклу НС; гнучкості і оперативності, як реакція на вплив зовнішніх і внутрішніх факторів, адаптація до них механізму управління в державі;
- пропорційної відповідальності усіх учасників протидії НС, відповідно до частки їх вкладу у досягнення спільної мети; оптимальної ефективності, результативності, ощадливості у досягненні загальної мети.

Інтегровану ефективність E_i соціального аспекту механізмів координації і взаємодії державного і недержавного секторів можна представити рівнянням:

$$E_i = (P_i, E_{оп}, E_v, E_{др}), \text{ де:}$$

P_i – *продуктивність праці суб'єктів*, задіяних до діяльності комісії, яка залежатиме від їх професійною компетентності, використаних методів професійного навчання, системи матеріальних стимулів, ін.;

$E_{оп}$ – *ефективність організації праці* цих суб'єктів, їх колективу у складі комісії, упорядкованості їх участі у виробленні рішень, контролі їх виконання, ін.;

E_v – *ефективність відносин* цих суб'єктів загалом в механізмі і/або у окремих його різномірних комісіях залежно від форми обраної оргструктури, організації праці, вироблення рішень і контролю, ін.;

$E_{др}$ – *ефективність галузевих соціально-правових відносин*, що визначаються правовими нормами державного регулювання діяльності суб'єктів, задіяних до протидії НС.

Висновки

Теоретико-прикладні засади координації і взаємодії суб'єктів протидії НС розроблено за використанням описової моделі, яка поєднує типові форми об'єктивації теорії і методології механізмів ПУ в аспекті цих ситуацій. У межах цієї моделі проаналізовано поняття «координація» і «взаємодія», розведено їх розуміння.

Спираючись на офіційні документи, побудовано дерево механізмів координації з питань ТЕБ та НС в Україні. Воно ієрархічно поєднує державну, регіональну і місцеві комісії: постійно діючі органи-координатори з зазначених питань. Аналіз організаційного складу цього дерева механізмів свідчить, що механізми координації і взаємодії суб'єктів державного і недержавного секторів є складовою більш загального механізму – механізму реалізації державної політики з ТЕБ та НС.

Побудовано і охарактеризовано модель останнього механізму, а також сформульовано поняття «механізми координації і взаємодії суб'єктів державного і недержавного секторів щодо техногенної і екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій». Охарактеризовано загальні принципи побудови цього механізму, а також запропоновано рівняння для розрахунку його ефективності залежно від продуктивності праці, ефективності її організації, відносин і їх правового забезпечення.

Література.

1. ДК 019:2010. Видання. Класифікатор надзвичайних ситуацій. [Чинний від 2010-10-11]. Вид. офіц. Київ, 2010. 23 с. (Національний класифікатор України).

2. Державна служба України з надзвичайних ситуацій: інформаційно-аналітична довідка про виникнення надзвичайних ситуацій в Україні упродовж 2019 року. URL: <https://www.dsns.gov.ua/ua/Dovidka-zakvartal/103179.html>.

3. Жукова Л. А. Державне управління у сфері цивільного захисту в Україні: функціонально-структурний аспект: дис... канд. держ. упр. Київ, 2007. 202 с.

4. Іщенко Г. Г. Механізми державного регулювання природно-техногенної безпеки великих міст: дис... канд. держ. упр. Київ, 2009. 212 с.

5. Клименко Н. Г. Особливості державного управління в умовах надзвичайних ситуацій: теоретичний та історичний аспекти: дис... канд. держ. упр. Київ, 2008. 225 с.

6. Костенко В. О. Характеризація державного управління захистом населення у надзвичайних ситуаціях: дис... канд. держ. упр. Харків, 2016. 216 с.

7. Ситник Г. П. Державне управління у сфері забезпечення національної безпеки України: теорія і практика: автореф. дис... докт. держ. упр. Київ, 2007. 36 с.

8. Семенченко А. І. Стратегічне планування у сфері державного управління національною безпекою: автореф. дис... докт. держ. упр. Київ, 2008. 36 с.

9. Терент'єва А. В. Державне управління медичним захистом за умов надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру: автореф. дис... докт. держ. упр. Київ, 2010. 36 с.

10. Труш О. О. Структурно-функціональне забезпечення територіального управління запобіганням та ліквідацією надзвичайних ситуацій (на прикладі Управління пожежної безпеки в Харківській області): автореф. дис... канд. наук з держ. упр. Київ, 2003. 26 с.

11. Шпильовий І. М. Державне регулювання у сфері природно-техногенної безпеки України: автореф. дис... канд. наук з держ. упр. Київ, 2008. 23 с.

12. Михайлов В. М. Взаємодія органів місцевого самоврядування з органами державної влади у сфері запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій: автореф. дис... канд. наук з держ. упр. Київ, 2013. 22 с.

13. Шостак Л. Й. Механізми забезпечення взаємодії суб'єктів державної системи ліквідації медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій: автореф. дис... канд. наук з держ. упр. Одеса, 2014. 21 с.

14. Козлова Л. В. Координаційні, субординаційні та реординаційні зв'язки органів виконавчої влади та місцевого самоврядування. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. 2011. №153. С. 40–44.

15. Карлов Т. В. Механізми управління конфліктами у взаємодії органів влади та громадськості на регіональному рівні: автореф. дис... канд. держ. упр. Харків, 2019. 231 с.

16. Шевчук О. М. Взаємодія та координація органів державної влади щодо забезпечення державного контролю у сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2014. Вип. 8. С. 126–129.

17. Чумак В. В. Взаємодія та координація між суб'єктами охорони державного кордону. *Право і Безпека*. 2011. № 2. С. 161–165.

18. Громова О. Є. Роль координаційної функції в процесі управління організацією. *Економіка і суспільство*. 2016. №7. С. 256–259.

19. Шепетько С. А., Клименко О. А. Напрями удосконалення нормативно-правового забезпечення координації та взаємодії у сфері боротьби з організованою злочинністю. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2017. №34. С. 15–27.

20. Найповніший тлумачний словник української мови онлайн. URL: <https://eslovnyk.com>.

21. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/Koordynacija>.

22. Словник української мови. URL: http://ukrlit.org/slovnyk/slovnyk_ukrainskoi_movy_v_11_tomakh/координація.

23. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII, 1728 с.

24. Философский энциклопедический словарь; глав. ред. Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов. Москва: Советская энциклопедия. 1983. С. 840.

25. Філософський енциклопедичний словник / гол. редколегії В.І. Шинкарук. Київ. Абрис 2002. 751 с.

26. Взаємодія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Взаємодія>.

27. Публічне управління : термінол. слов.; уклад.: В. С. Куйбіда, М. М. Білинська, О. М. Петроє та ін. / за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петроє. Київ: НАДУ, 2018. 224 с.

28. Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.01.2015 р. N 18. : ред. від 25.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/18-2015-п>.

29. Про затвердження Типового положення про регіональну та місцеву комісію з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 р. N 409.: ред. від 28.02.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/409-2015-п>.